Blogi

Talouskasvu jatkuu, mutta vaimentuen

Suomen talous | 11.11.2021

Talous on toipunut nopeasti pandemian aikaisesta pudotuksesta, mutta alkuvuoden nopea talouskasvu osoittaa jo tasaantumisen merkkejä. Tuotannon pullonkaulat ja energian kallistuminen rajoittavat kasvua sekä maailmanlaajuisesti että Suomessa. Koronakriisikään ei ole vielä ohi, mikä lisää epävarmuutta varsinkin palvelualojen toipumisesta.

Kuvio 1.

Suomen talouden tunnuslukuja

INFLAATIO	TYÖTTÖMYYSASTE	BKT (tuotannon suhdannekuvaaja)
2,5 % ↑ (9/2021)	7,0 % ↑ (Q3/2021)	4,6 % ↓ (8/2021 vuosimuutos)

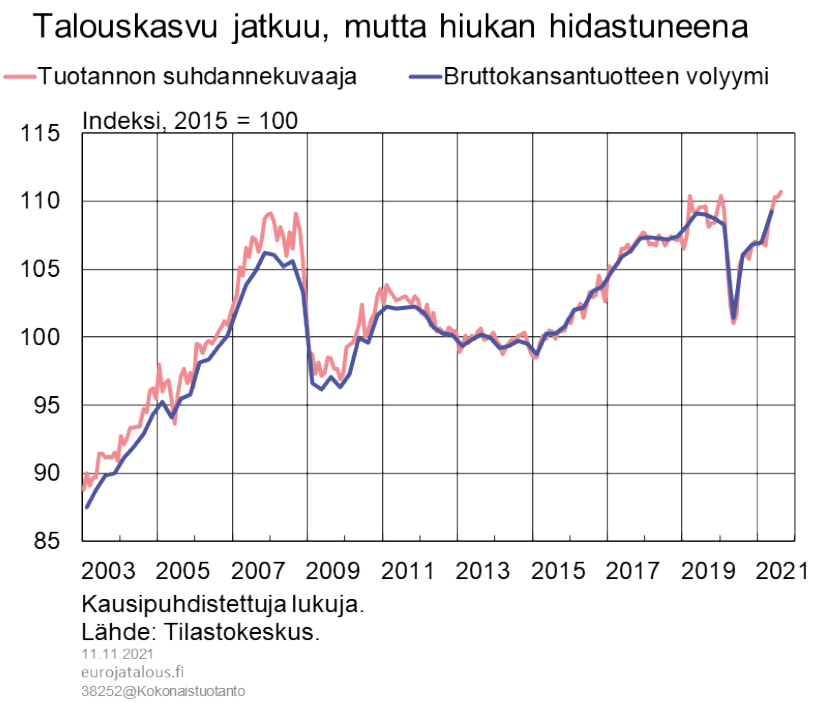
TEOLLISUUS-TUOTANTO	KULUTTAJIEN LUOTTAMUS	Asuinrakentamisen rakennusluvut
4,4 % ↓ (8/2021 vuoden takaa)	2,7 ↑ (10/2021)	20,8 % ↓ (heinä-elokuu 2021, vuoden takaa)

Lähde: Tilastokeskus.

Tuotannon suhdannekuvaajan mukaan talouskasvu on hidastunut vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Tarkentuneiden tietojen mukaan kausitasoitettu ja työpäiväkorjattu tuotanto ei heinäkuussa kasvanut juuri lainkaan edelliskuukauteen verrattuna, ja elokuussakin kasvua kertyi vain 0,3 %. Vuodentakaiseen verrattuna tuotanto kasvoi heinäkuussa 5,3 % ja elokuussa 4,6 % (Kuvio 2).

Tilastokeskuksen kokeellisen pikaestimaatin mukaan talous laski vuoden kolmannella neljänneksellä 0,5 % edellisestä neljänneksestä, mutta vuosikasvua kertyi vielä 3,3 %. Pikaennakon mukainen kasvuvauhti on toisen vuosineljänneksen kasvua selvästi hitaampaa. Tuolloin talous kasvoi neljännesvuositilinpidon mukaan 2,1 % edellisestä neljänneksestä.

Kuvio 2.

Nowcasting-mallit ennustavat talouskasvun tasaantuvan

Suhdannekuvaajan heinä-elokuun kasvulukujen lisäksi myös Suomen Pankin lyhyen aikavälin ennustemallit viittaavat talouskasvun hidastumiseen (kuvio 3, taulukko 1). Indikaattorit eivät kuitenkaan anna talouden tilanteesta yhteneväistä kuvaa, sillä ennusteiden välillä on jonkin verran hajontaa. Lyhyen aikavälin ennustemalleista nk. BVAR-mallin perusteella talouskasvu olisi jopa pysähtynyt vuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Kolmen muun nowcasting-mallin (faktorimalli, siltamalli, rahoitusmarkkinamalli) mukaan BKT kasvaisi vielä vajaan prosentin edellisestä vuosineljänneksestä, mutta niidenkin ennusteet ovat tarkentuneet hieman alaspäin. Lyhyen aikavälin ennusteita ovat viime viikkoina painaneet alaspäin joidenkin toimialojen kuten tukkukaupan ja palvelualojen liikevaihtotiedot, maailmankaupan kasvun pysähtyminen sekä luottamusluvuista erityisesti Saksan IFO-indeksi.

Vuoden viimeisellä neljänneksellä lyhyen aikavälin mallit ennakoivat talouskasvun jatkuvan suunnilleen kolmannen vuosineljänneksen vauhtia edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Ennusteen epävarmuus on loppuvuoden osalta kuitenkin suuri, koska viimeisen vuosineljänneksen osalta ei vielä ole käytössä kovin paljon tilastotietoa.

Kuvio 3.

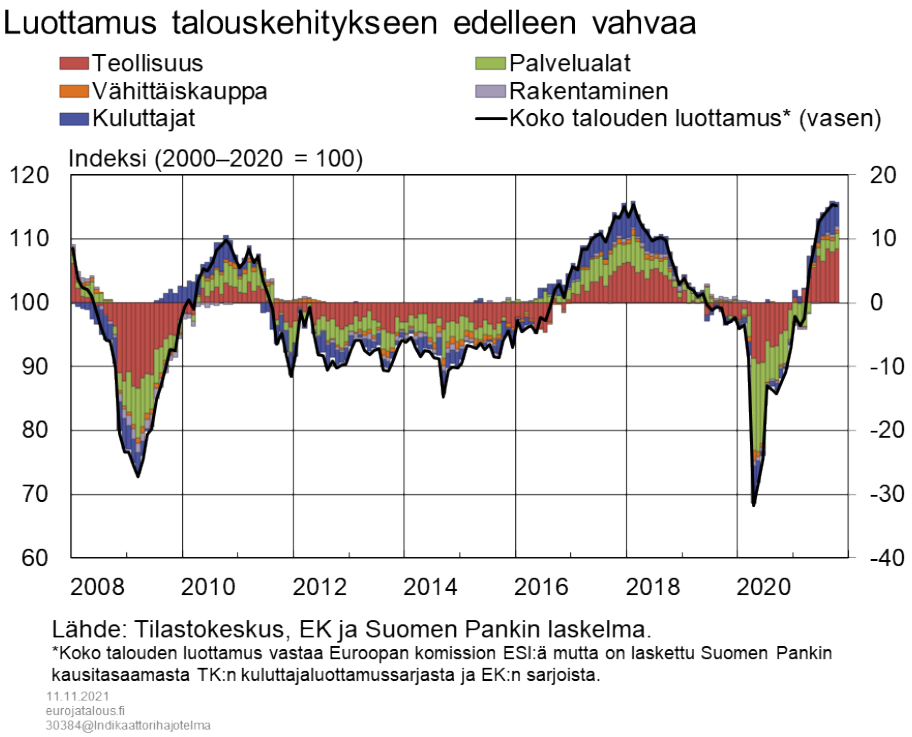
BKT Neljänneskasvu	2021N1	2021N2	2021N3	2021N4
BVAR	1,4%	1,7%	0,0%	1,0%
Faktorimalli	0,4%	1,2%	1,1%	1,7%
Siltamalli	0,5%	1,1%	0,8%	0,8%
Rahoitusmarkkinamalli	0,7%	0,7%	0,8%	0,4%
Toteutunut	0,1%*	2,2%*		

Yritysten ja kotitalouksien odotukset yhä positiiviset

EK:n lokakuussa julkaistun neljännesvuosittaisen Suhdannebarometrin perusteella yritysten arvio vallitsevasta suhdannetilanteesta on pysynyt heinä- ja lokakuun tiedustelujen välillä ennallaan. Odotukset lähiajan suhdannekehityksestä ovat sen sijaan hiukan aikaisempaa vaimeammat sekä

teollisuudessa että palveluissa. Vain rakentamisen näkymät ovat parantuneet. Kaikkien päätoimialojen suhdannenäkymien saldoluvut ovat silti edelleen selvästi pitkän aikavälin keskiarvojensa yläpuolella. Kuukausittaisten suhdannelukujen antama kuva suhdannekehityksestä on muuten samankaltainen, mutta teollisuuden luottamus on niiden mukaan hieman kasvanut heinäkuusta (kuvio 4).

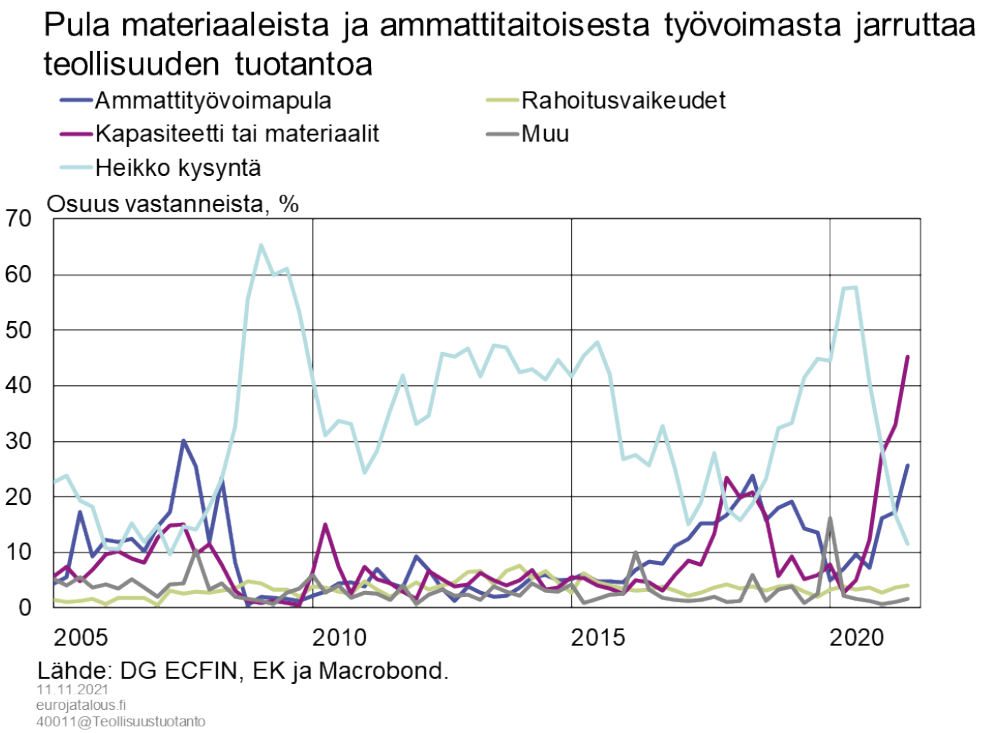
Kuvio 4.

Teollisuuden tuotanto-odotuksetkin ovat muuttuneet aikaisempaa maltillisemmiksi maailmantalouden nopeimman kasvupyrähdyksen jäätyä taakse. Teollisuuden suhdannenäkymät ylittävät silti edelleen pandemiaa edeltäneen vuoden 2019 tason. Myös teollisuuden tilauskanta ylittää selvästi pandemiaa edeltäneen normaalitason, ja on nyt korkeimmillaan sitten vuoden 2007.

Komponenttipula, raaka-aineiden hintojen kohoaminen sekä muut tuotannon pullonkaulat rajoittavat tuotannon kasvua entistä enemmän myös Suomessa (kuvio 5). Tuotannon pullonkauloista huolimatta teollisuuden kapasiteetin käyttöaste on jatkanut nousuaan, ja oli heinäkuussa jo 84 %. Samalla tasolla käyttöaste on ollut viimeksi heinäkuussa 2018.

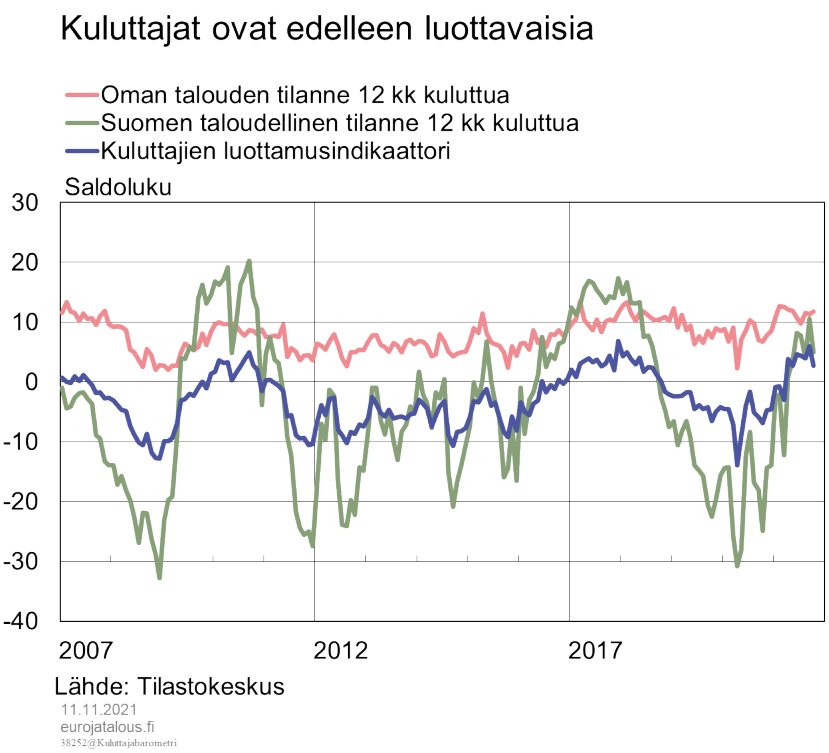
Kuvio 5.

Palveluiden luottamus laski heinä-lokakuussa edellisestä neljänneksestä, mutta on silti edelleen alkuvuoden tasolla, ja korkeammalla kuin vuoden 2019 lopussa. Eniten koronasta kärsineillä palvelualoilla tilanne on yhä heikko, ja epävarmuus varjostaa loppuvuoden näkymiä. Suhdannenäkymät rakennustoimialalla ovat sen sijaan valoisimmat sitten vuoden 2017. Niitä kirkastaa varsinkin vilkkaana jatkuva asuntorakentaminen.

Kuluttajat ovat edelleen luottavaisia hyvän talouskehityksen jatkumiseen (kuvio 6). Kuluttajien luottamusindikaattori tosin laski lokakuussa, yllettyään syyskuussa jo lähes historiallisen korkeisiin lukemiin. Luottamusindikaattorin arvo on silti edelleen reilusti sekä vuoden 2020 lokakuuta että pitkän aikavälin keskiarvoa korkeammalla. Kuluttajat arvioivat positiivisesti varsinkin oman taloutensa, mutta myös Suomen talouden näkymiä.

Kuvio 6.

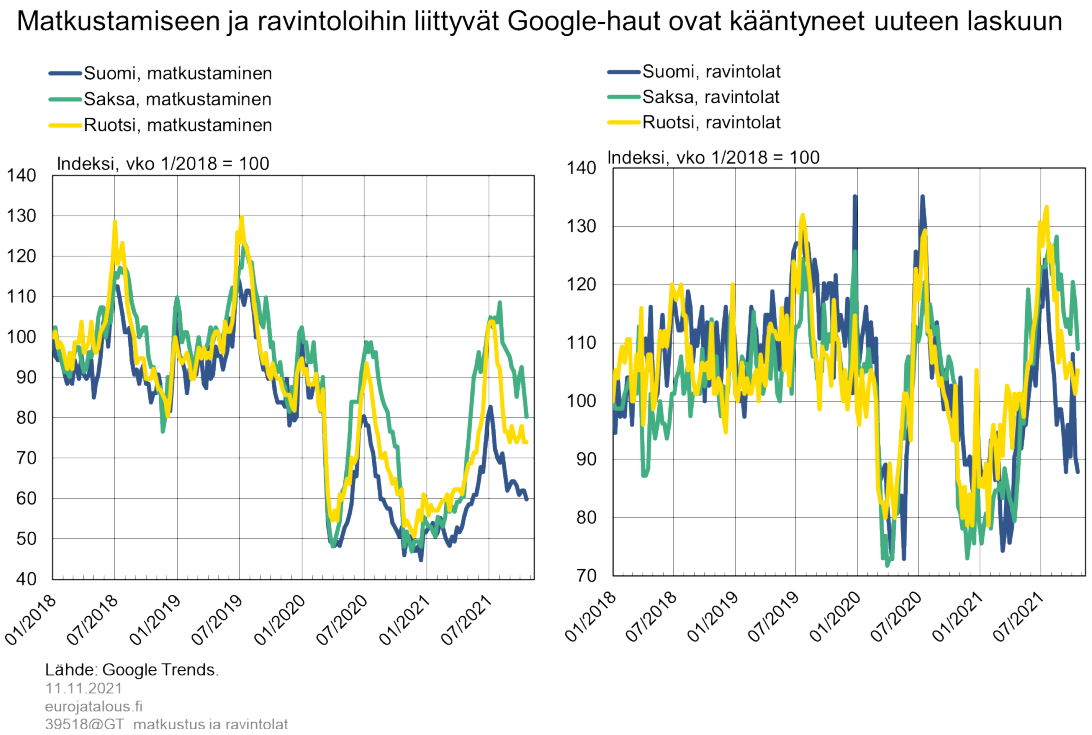
Palvelualojen toipuminen jatkuu

Vaikka kuluttajien suurin varovaisuus on koronarokotusten edistymisen myötä vähentynyt, pandemiasta eniten kärsineiden palvelutoimialojen liikevaihto on vielä selvästi koronaa edeltäneen tason alapuolella. Palveluiden käyttö lisääntyi nopeasti varsinkin kesäkuukausina, mutta lomakauden jälkeen palveluiden kulutuksen kasvu rauhoittui väliaikaisesti. Tähän saattoi osaltaan vaikuttaa tartuntamäärien kääntyminen uudelleen kasvuun.

Palvelujen kysynnän kehitystä syys-lokakuun aikana voidaan arvioida nopeasti päivittyvien indikaattoreiden perusteella. Niiden antama kuva tilanteesta ei kuitenkaan ole täysin yhteneväinen.

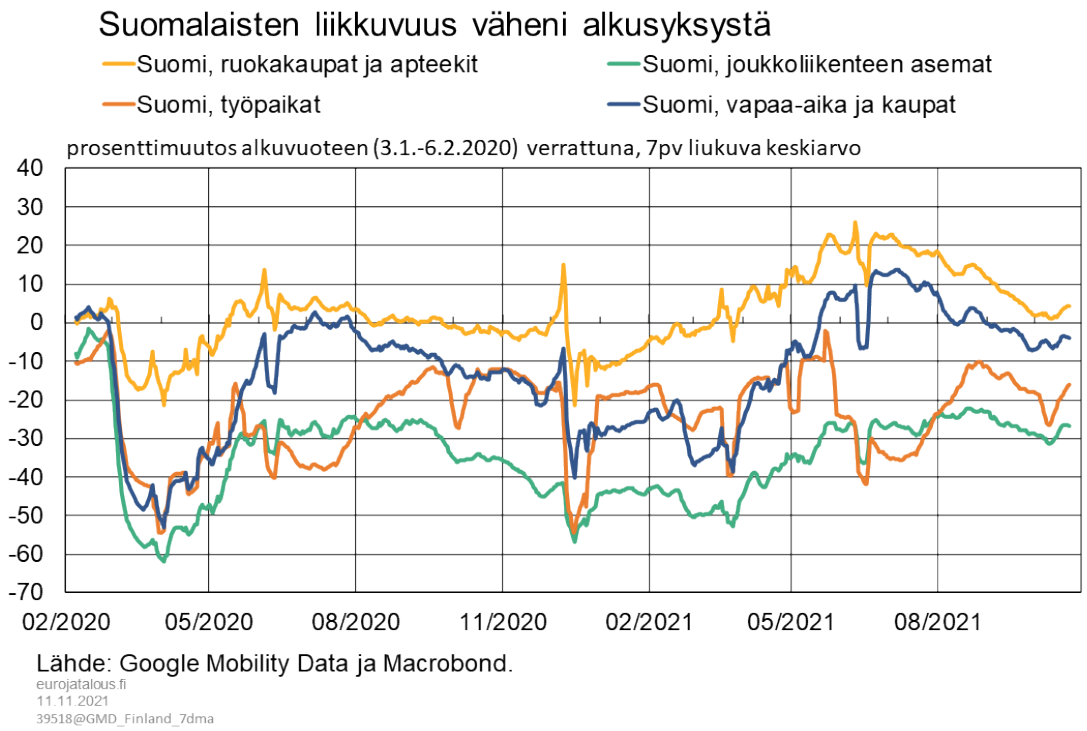
Nordean lokakuun puoleen väliin päättyvän korttimaksudatan mukaan palveluiden käyttö on viime viikkoina selvästi piristynyt. Palveluiden korttimaksut kokonaisuudessaan ovat jo kahden vuoden takaisella tasolla, ja ravintolapalveluiden osalta jopa selvästi sen yli. Ravintoloihin sekä matkailuun liittyvät Google-haut ovat sen sijaan kääntyneet uuteen laskuun (kuvio 7). Varsinkin matkustamiseen liittyviä Google-hakuja on edelleen huomattavasti vähemmän kuin ennen pandemian alkua. Suomen matkailualan loppuvuoden näkymät riippuvat tosin myös ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun kehityksestä, ja kuviot kertovat Suomen osalta vain Suomen rajojen sisäpuolella tehtyjen Google-hakujen määrän.

Kuvio 7.

Googlen liikkuvuus -datan mukaan suomalaisten liikkuminen, ml. vapaa-aikaan liittyvä liikkuminen väheni loppukesän aikana, mutta viimeisten havaintojen perusteella liikkumisen lasku on pysähtynyt (kuvio 8). Liikkumisen määrässä on tosin suurta kausivaihtelua, varsinkin vapaa-ajan matkoihin liittyen. Rokotuskattavuuden kasvu ja etätyösuosituksesta luopuminen eivät vielä ainakaan näytä heijastuneen merkittävästi työpaikoilla käyntiin.

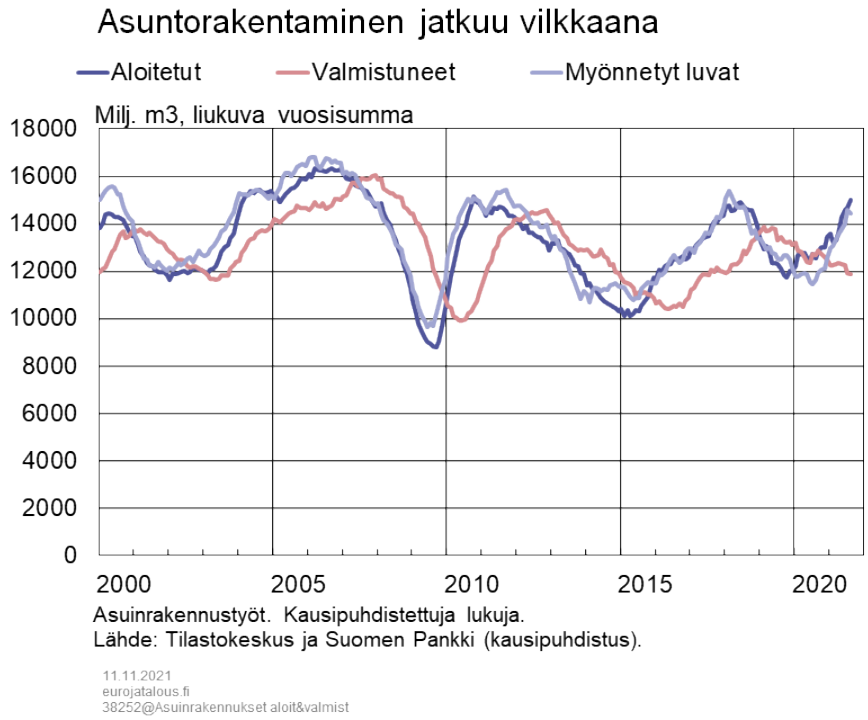
Kuvio 8.

Investoinnit kasvavat asuntorakentamisen johdolla

Yksityiset investoinnit ovat edelleen kasvaneet asuntorakentamisen johdolla, ja myönnettyjen rakennuslupien perusteella asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana myös lähitulevaisuudessa (kuvio 9). Kerrostalohankkeiden lisäksi uusia rakennuslupia myönnettiin runsaasti myös pientaloille. Muun kuin asuntorakentamisen näkymät ovat sen sijaan vaisummat, niin että kaiken kaikkiaan rakennuslupia myönnettiin runsaat 7 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Teollisuuden tavoin myös rakennusala kärsii tuotannon pullonkauloista. Raaka-aineiden kuten teräksen ja puutavaran hintojen nousu on näkynyt suoraan rakennusmateriaalien hinnoissa, ja myös ammattityövoiman puute rajoittaa tuotannon kasvua. EK:n lokakuisessa kyselyssä 57 % rakennusalan yrityksistä kertoi, että osaavaa työvoimaa on erittäin vaikea löytää.

Kuvio 9.

EK:n kesäkuinen teollisuuden investointitiedustelu ennusti teollisuuden investointisuunnitelmien vilkastumista talouskasvun piristymisen myötä, ja syyskuun PK-barometrin mukaan teollisuuden PK-yritysten investointihalut ovat kesän aikana kasvaneet. Yrityskyselyiden perusteella tälle vuodelle suunnitelluista teollisuuden kiinteistä investoinneista kasvussa ovat erityisesti kone- ja laiteinvestoinnit. Investointien piristymiseen viittaa niin ikään uusien yrityslainojen nostojen piristyminen, ja pankkien luotonantokyselyn (BLS) mukaan kiinteiden investointien kasvu on yksi tekijä lainojen kysynnän kasvun taustalla.

Meneillään olevista yksittäisistä investointihankkeista merkittävä on varsinkin Metsä Groupin biotuotetehdashanke Kemissä. Tehdas valmistuu vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä ja se on Suomen metsäteollisuuden historian suurin investointi (1,6 mrd. euroa).

Vienti kasvaa maailmantalouden perässä

Viennin kasvu on pandemiasta toivuttaessa ollut lähinnä tavaraviennin varassa. Tavaraviennin volyymi yltää jo likimain samalle tasolle kuin vuonna 2019, vaikka elokuussa tavaravienti laskikin heinäkuuhun verrattuna. Palveluviennin kasvu on sen sijaan alkuvuonna pysähtynyt.

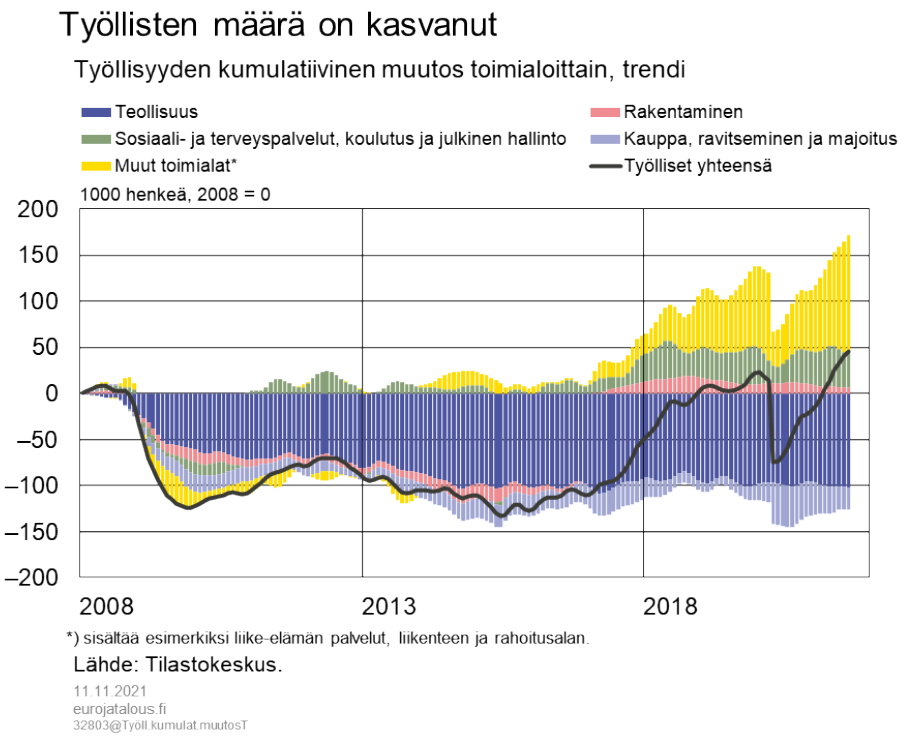
Lähikuukausien aikana tavaraviennin vientiluvut riippuvat etenkin euroalueen investointien kehityksestä. Toistaiseksi euroalueen tuotannollisten investointien kasvu on ollut heikkoa, ja niiden taso on vielä kaukana vuoden 2019 tasosta. Vientilukuja tulee joka tapauksessa kaunistamaan loppuvuoden aikana toteutuva risteilijätoimitus. Palveluidenkin vienti kääntyy kasvuun, jos Suomeen suuntautuva matkailu lisääntyy loppuvuonna selvästi. Suomalaisten matkat ulkomaille tosin luultavasti lisääntyvät tätäkin enemmän, jolloin matkailun lisääntyminen kokonaisuudessaan heikentää palvelutasetta.

Työllisten määrä jatkaa kasvuaan

Työllisten määrä on jatkanut kasvuaan. Työllisiä oli vuoden kolmannella neljänneksellä 61 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työllisyyden kehitys näyttää kuitenkin vaimeammalta kuin vielä kesällä, sillä vielä touko-heinäkuussa työllisiä oli keskimäärin noin 100 000 henkeä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työllisyysaste oli vuoden kolmannella neljänneksellä 73,2 prosenttia, missä oli kasvua 1,8 prosenttiyksikköä vuodentakaiseen verrattuna.

Työllisten määrä on alkuvuoden aikana lisääntynyt varsinkin sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä joissakin yksityisissä palveluissa. Teollisuuden työllisyydessä ei ole tapahtunut pandemian aikana suuria heilahteluita, ja toimialan työllisten määrä on nyt suunnilleen vuoden 2019 tasolla. Rakentamisen sekä majoitus- ja ravitsemisalan työllisyys on kehittynyt heikommin, ja on edelleen vuoden 2019 lopun alapuolella (kuvio 10).

Kuvio 10.

Työttömyys vähenee edelleen hitaasti suhteessa työllisten määrän kasvuun. Työttömiä oli vuoden kolmannella neljänneksellä 16 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin, ja työttömyysaste oli 7,0 %, mikä oli 0,8 prosenttiyksikköä vuodentakaista vähemmän. Pandemian aikana voimakkaasti kasvanut pitkäaikaistyöttömien määrä on pysynyt korkeana. Yli 12 kuukautta työttömänä olleiden määrä oli syyskuussa miltei 30 000 suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Työllisyyttä ennakoivien indikaattoreiden mukaan työllisten määrä jatkaa vielä kasvuaan. Avoimien työpaikkojen määrä on edelleen suuri, ja yritysten työllistämisodotuksetkin ovat pysyneet myönteisinä varsinkin teollisuudessa ja palveluissa, vaikka odotusten paraneminen ainakin hetkellisesti tasaantui lokakuussa (kuvio 11).

Työvoiman kysynnän sijaan työllisyyden kasvua rajoittavat edelleen työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat. EK:n suhdannebarometrissa ammattitaitoisen työvoiman saatavuus mainittiin tärkeänä teollisuuden tuotannon kasvua rajoittavana tekijänä.

Kuvio 11.

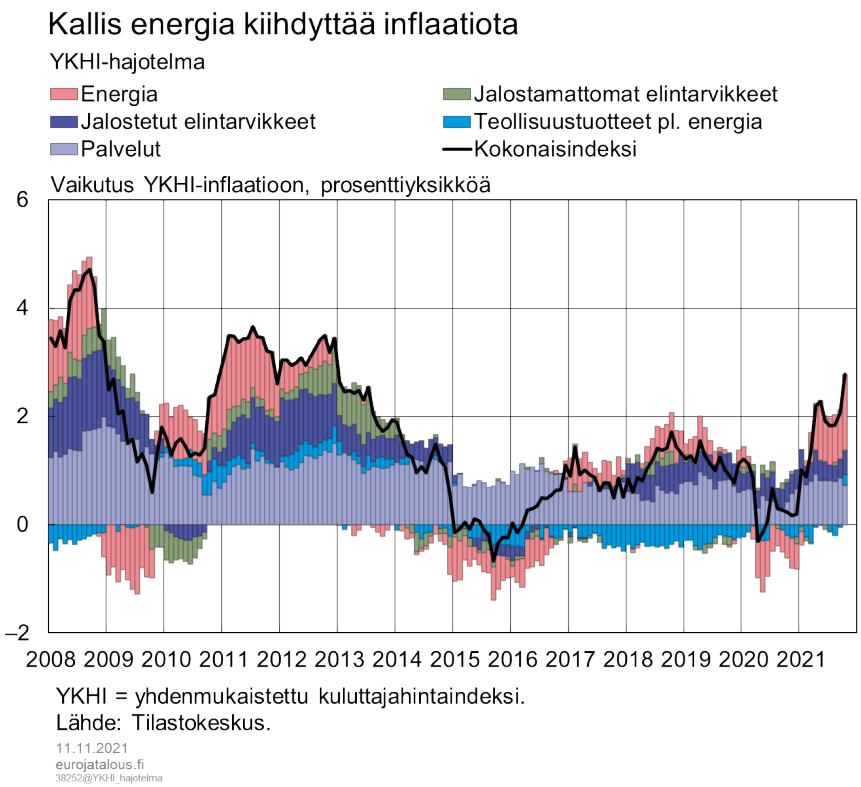
Inflaatio jatkuu nopeana

Inflaatio on jatkunut totuttua nopeampana. Kuluttajahintaindeksi kasvoi syyskuussa 2,5 %, ja yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI) 2,1 % vuoden takaisesta (kuvio 12). Inflaatiolukujen välistä eroa selittää omistusasumisen kallistuminen, joka ei näy YKHI-inflaatiossa, joka ennakkotietojen mukaan kiihtyi lokakuussa edelleen 2,8 prosenttiin.

Inflaatiota vauhditti edelleen eniten energian, ja varsinkin raakaöljyn hinnan nousu. Myös sähkön pörssihinta on noussut selvästi, mutta se tulee näkymään kuluttajahinnoissa vasta viiveellä. Energian hintojen lisäksi syyskuun inflaatiota kiihdytti palveluiden kallistuminen. Esimerkiksi matkailupalveluiden hintoja kasvattaa nyt kysynnän voimakas kasvu koronapandemian hellittäessä. Samaan aikaan vuokrien nousu on kuitenkin hidastunut selvästi.

Elintarvikkeiden hinnat ovat viime kuukausina nousseet jalostettujen elintarvikkeiden osalta. Energian ja raaka-aineiden hintojen nousu pitää elintarvikkeiden hintapainetta yllä myös jatkossa.

Kuvio 12.

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

inflaatio, investoinnit, kuluttajien luottamus, palvelualat, talouskasvu, työllisyys, vienti